

Život / Úsilí / Poznání / Láska

Džibrán nechá svého Proroka (1924) vyslovit v pozoruhodné hierarchii (život – úsilí – poznání – láska) určitou vizi, která jde vlastně po stopách tušené geneze lidství či lidskosti:

Říkali vám také, že život je temnota, a vy unaveni opakujete to, co hlásali unavení.

*A já pravím, že život je skutečně temnotou, není-li v něm úsilí,
a veškeré úsilí je slepé, není-li spojeno s poznáním,
a všechno poznání je marné, není-li spojeno s prací,
a všechna práce je planá, není-li spojena s láskou.*

Když pracujete s láskou, spojete se sami se sebou, jeden s druhým a s Bohem.

(..., *Prorok – Zahrada Prorokova*, Praha 1990, s. 27.) Život bez úsilí je méně než umírání; život je úsilí, život je převzetí riskantního podniku, který v jistém (individuálním, soukromém) smyslu musí skončit krachem. A na druhé straně není jiného úsilí v tomto světě než úsilí živých bytostí. Život a usilování je tedy v podstatě jedno a totéž. Džibránova formule si sice podržuje jistý smysl a relativní platnost, ale je nepřesná a proto filosoficky nevyhovující. Druhá teze je sice pravdivější a také přesnější, ale přece jen něco zamlčuje, totiž že samo poznání nutně začíná jako tápavé úsilí (srv. *action at random* u Jenningse apod.). Teze, že poznání je marné, není-li spojeno s prací, je opět zatíženo mnohem hůř: především samo poznávání je veliká a namáhavá práce, a za druhé platí, že práce (přesně praxe v Hegelově a Marxově smyslu) je předpokladem poznání, neboť to je založeno na reflexi provedených činností. Slovo „láska“ má mnoho významů a proto je třeba se pustit do přesnějších vymezení. Především platí, že sám život, tj. i onen údajně „temný“ život, by nebyl vůbec možný již při svém vzniku bez „lásky“, tj. od jisté úrovně bez splynutí dvou buněk. Nemohl by však ani pokračovat bez jisté symbiózy a spolupráce (kooperace), ale také zápasu a boje s jinými živými bytostmi, tedy bez „sociálních vztahů“. A na lidské úrovni má pak slovo „láska“ zase docela novou náplň: bez lásky v lidském smyslu nemůže být člověk člověkem, nemůže být ani sám sebou. Láskou tedy život nevrcholí, nýbrž začíná, a teprve díky lásce má jakékoliv životní úsilí smysl, tj. může být prosvětlováno a může se samo prosvětlovat. Ovšemže „lásku“ musíme správně chápat a neredukovat ji na něco jiného nebo ji s něčím jiným nezaměňovat.

(Praha, 950824-2.)